

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-8>

УДК 339.9

Трансформація світового ринку творів мистецтва в умовах четвертої промислової революції

Мельник Ю.В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Тернопільського національного економічного університету

Стаття присвячена сучасним напрямкам трансформації світового арт-ринку під впливом процесів, що проводжують становлення Індустрії 4.0. Проаналізовано та охарактеризовано вплив промислових революцій на ринки предметів мистецтва у різні епохи. Виявлено основні прояви трансформації світового арт-ринку в умовах четвертої промислової революції та пов'язані з цим тенденції на ньому. Окреслено перспективи розвитку вітчизняного ринку творів мистецтва в нових умовах.

Ключові слова: арт-ринок, четверта промислова революція, трансформація ринку, арт-інвестиції, діджиталізація.

Мельник Ю.В. ТРАНСФОРМАЦИЯ МИРОВОГО РЫНКА ПРЕДМЕТОВ ИСКУССТВА В УСЛОВИЯХ ЧЕТВЕРТОЙ ПРОМЫШЛЕННОЙ РЕВОЛЮЦИИ

Статья посвящена современным направлениям трансформации мирового арт-рынка под влиянием процессов, сопровождающих становление индустрии 4.0. Проанализировано и охарактеризовано влияние промышленных революций на рынки предметов искусства в разные эпохи. Выявлены основные проявления трансформации мирового арт-рынка в условиях четвертой промышленной революции и связанные с этим тенденции на нем. Определены перспективы развития отечественного рынка произведений искусства в новых условиях.

Ключевые слова: арт-рынок, четвертая промышленная революция, трансформация рынка, арт-инвестиции, диджитализация.

Melnyk Y.V. TRANSFORMATION OF THE GLOBAL ART MARKET IN THE CONDITIONS OF THE FOURTH INDUSTRIAL REVOLUTION

The article is devoted to contemporary directions of transformation of the global art market under the influence of processes accompanying the formation of the Industry 4.0. The influence of industrial revolutions on the markets of art objects in different epochs has been analyzed and characterized. The main features of the transformation of the global art market in the conditions of the fourth industrial revolution and the related tendencies on it are revealed. The prospects of development of the domestic market of works of art in new conditions are outlined.

Keywords: art market, the fourth industrial revolution, market transformation, art investments, digitization.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Характерною особливістю розвитку світового господарства у другій декаді ХХІ століття є розгортання процесів, що супроводжують четверту промислову революцію, або Індустрію 4.0. Четверта промислова революція, на відміну від попередніх трьох, передбачає перехід від звичайної автоматизації виробництва та використання інформаційних технологій до об'єднання в єдину мережу людини, об'єктів, ресурсів та інформаційних потоків.

Світовий ринок творів мистецтва не стоїть осторонь зазначених процесів. Навпаки, його бурхливий розвиток протягом останнього 20-річчя відбувається у руслі становлення Індустрії 4.0. Водночас арт-ринок трансформується із товарного в ринок альтернативних інвестицій, на якому твори мистецтва з про-

стого об'єкта колекціонування перетворюються у повноцінні прибуткові активи. Зазначене ставить перед ринком нові виклики, що вимагають відповідних змін та реформ. Особливо гостро ця проблема стоїть перед вітчизняним арт-ринком, який усе ще перебуває в зародковій фазі свого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Це дослідження опирається на наукові публікації, присвячені двом групам проблем: з одного боку, розвитку світового ринку творів мистецтва та його сучасним тенденціям, з іншого – становленню четвертої промислової революції та її впливу на окремі складники світового господарства. Основоположником наукових праць з питань Індустрії 4.0 є президент Всесвітнього економічного форуму К. Шваб, який всебічно дослідив нові еволю-

ційні зміни, починаючи з історичного контексту четвертої промислової революції і завершуючи перспективами розвитку особистості в нових умовах [1]. Цінною з погляду аналізу останніх досліджень та публікацій у цій сфері є праця М. Германа, Т. Пентека та Б. Отто, присвячена теоретико-методологічним засадам дослідження четвертої промислової революції та її термінологічного апарату [2]. Окремі аспекти розвитку світового ринку творів мистецтва у цифрову епоху розкриті у наукових статтях А. Арутюнової [3], Ю. Мельник [4], П. Аврори та Ф. Вермейлена [5], Ф. Кодіньйоли [6, с. 73–93], а також в останніх аналітичних звітах компаній Hiscox [7] Deloitte Luxemborg та ArtTactic [8; 9]. Водночас проблемами трансформації світового арт-ринку під впливом четвертої промислової революції не досліджені у науковій літературі і потребують більшої уваги з боку вчених.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – дослідити вплив четвертої промислової революції на світовий ринок творів мистецтва, ідентифікувати основні прояви цього впливу та перспективи подальшого розвитку ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття трансформації останнім часом все частіше використовується науковцями у контексті тих явищ, які відбуваються на ринках постіндустріального суспільства. З одного боку, його вживають як синонім еволюційних процесів, з іншого – як синонім зміни системи загалом, переходу від одного якісного стану до іншого. Трансформацію ринку при цьому можна розглядати як перетворення ринкової структури, форм і функцій ринку, які в сукупності приводять до зміни цілей учасників ринку [10]. У сучасних умовах актуальність проблеми трансформації ринку предметів мистецтва зумовлена посиленням процесів глобалізації та діджиталізації світової економіки.

Вплив промислових революцій на арт-ринок, а саме на відносини між продавцем та покупцем твору мистецтва, можна вперше простежити у працях Т. Веблена [11], який запропонував термін «демонстративне споживання», що відображає мотиви придбання таких творів окремим прошарком населення. Веблен звернув увагу на особливості купівельної поведінки заможних людей, які отримали статки завдяки промисловій революції. Придбання предметів розкоші для них (у тому числі творів мистецтва) стало способом продемонструвати належність до певної соціальної групи та економічну владу. Ще у 1899 році

цей науковець дійшов висновку, що в кожному епоху існує так званий клас «хижаків», які різними способами повідомляють суспільство про свої успіхи [3].

Як підтвердив досвід усіх попередніх промислових революцій, кожна з них приводила до формування нового типу колекціонерів, що отримали левову частку доходу внаслідок тієї чи іншої промислової революції. Усі ці групи відрізняються мотивами купівлі творів мистецтва, віком, видом основної діяльності, типом арт-активів, що переважають у колекціях тощо.

Фактично саме колекціонери почали відігравати вирішальну роль на арт-ринку у XVIII – XIX ст., після першої промислової революції у Європі, де сформувалась яскраво виражена традиція колекціонувати прекрасне, що передається від покоління до покоління. Ця традиція була перенесена до США, де основними колекціонерами стали великі американські промисловці (друга промислова революція). У другій половині XIX століття американці вважалися найкрупнішими покупцями творів мистецтва у світі (родина Рокфеллерів, Гантінгтонів, Гетті та інші).

Третя промислова революція зробила найбільшими колекціонерами IT-мільйонерів, а основним сегментом арт-ринку – сучасне мистецтво. Набуло популярності формування корпоративних арт-колекцій (зокрема, колекцій Microsoft, Deutsche Bank, UBS, UniCredit, JP Morgan). Саме в цей період почали з'являтися колекціонери, мистецтво для яких передусім розглядалося як хороший інвестиційний капітал.

У XXI ст. розпочалася цифрова трансформація арт-ринку, що супроводжувалася впровадженням сучасних технологій в усіх сферах арт-ринку. У загальному розумінні цифрова трансформація – це трансформація бізнесу шляхом перегляду бізнес-стратегії або цифрової стратегії, моделей, продуктів, операцій, маркетингових підходів, цілей та ін. шляхом застосування цифрових технологій. На етапі трансформації використання цих технологій забезпечує нові види інновацій та розвиток творчості загалом у певній сфері діяльності, на відміну від простого вдосконалення, і в кінцевому рахунку приводить до зростання бізнесу [12, с. 689; 13, с. 173].

Особливості четвертої промислової революції на арт-ринку – це всебічна його віртуалізація, переведення у онлайн-простір не лише роботи аукціонних домів, але й арт-галерей, арт-дилерів та виставок. Завдяки появі нових технологій торгівля відбувається в режимі реального часу, а різниця в часових поясах

втрачає своє значення. 3D-технології мають суттєвий вплив і на пропозицію на арт-ринку. Зокрема, сучасні художники почали застосовувати 3D-принтери для створення своїх робіт (скульптори, майстри графіті, автори інсталяцій), що значно полегшує їхню працю.

«Діджиталізація» світового арт-ринку як феномен останньої промислової революції активно досліджується зарубіжними науковцями та практиками. Зокрема, П. Аврора та Ф. Вермейлен підкреслюють такі ознаки цифрової трансформації, як зміна способів торгівлі (у напрямі онлайн), споживання (можливість купівлі без фізичного контакту з продавцем чи самим твором мистецтва) та оцінки творів мистецтва (за допомогою цифрових алгоритмів, без суб'єктивного впливу експерта). Особливу увагу в цьому контексті слід також звернути на роль діджиталізації арт-ринку у підвищенні його прозорості та зростанні довіри між учасниками ринку [5].

Трансформація світового арт-ринку в умовах четвертої промислової революції здійснюється за кількома напрямками.

1. Зростання ролі технологій у розвитку арт-ринку. Характерною особливістю четвертої промислової революції на ринку предметів мистецтва є поява так званих арт-технологічних стартапів (*ArtTechs*), в основі яких лежать нові цифрові бізнес-моделі, як самостійні, так і спрямовані на підтримку традиційного арт-бізнесу. Найбільш популярними серед учасників арт-ринку стали стартапи у таких сферах, як:

– оцінка творів мистецтва (наприклад, ValueMyStaff – аутсорсингова компанія, що здійснює оцінку творів мистецтва завдяки сучасному програмному забезпеченню для крупних аукціонних домів, підвищуючи таким чином їхню ефективність, скорочує витрати та дає змогу сфокусуватися на основній діяльності; ArtForecaster – електронна ігрова платформа для ринкового прогнозування цін на твори мистецтва);

– блокчейн-стартапи (наприклад, amArtchain – неприбуткова ініціатива для привернення уваги до можливостей блокчейн-технологій на основі кейсів; ArtTracktive – технологічна альтернатива паперовим документам, що підтверджують провенанс творів мистецтва; Blockai – займається процедурами захисту авторських прав);

– ідентифікація та встановлення автентичності робіт (наприклад, Tagsmart – використання ДНК-технології для встановлення достовірності твору та видача сертифікатів автентичності);

– управління колекціями творів мистецтва (електронні платформи Artbinder, Collectrium, ArtCloud);

– логістичні послуги на арт-ринку (наприклад, Arta – електронна логістична платформа для пошуку оптимального маршруту перевезення та зберігання творів мистецтва, порівняння цін на логістичні послуги, здійснення трансакцій та їх оплата в режимі онлайн) [9, с. 218–219].

2. Активізація онлайн-торгівлі на арт-ринку. Електронна торгівля має низку переваг порівняно з традиційною торгівлею творами мистецтва на аукціонах та в галереях: 1) прискорює поширення інформації на арт-ринку, його учасників та художні активи; 2) є потужним інструментом для маркетингових комунікацій (передусім у соціальних мережах мистецького спрямування); 3) можливість встановлення контактів між продавцями та покупцями предметів мистецтва в трансконтинентальному масштабі; 4) дешевий та ефективний інструмент доступу художників до потенційних клієнтів; 5) можливість порівнювати ціни на художні активи в різних регіонах світу за допомогою електронних баз даних аукціонних торгів.

Починаючи з 2013 р. обсяги онлайн-торгівлі на світовому арт-ринку динамічно зростають. Якщо у 2013 р. цей показник становив 1,51 млн. дол., то у 2017 р. – 4,22 млн. дол. (рис. 1), тобто зріс на 180%, що є яскравим проявом впливу четвертої промислової революції на ринок предметів мистецтва та антикваріату у глобальному масштабі. За прогнозами експертів, до 2020 року глобальні обсяги продажів арт-активів в мережі онлайн можуть сягнути 9,58 млрд. дол. [7].

Основна перевага цієї моделі організації арт-ринку – часткове вирішення проблеми інформаційної асиметрії між продавцем та покупцем твору мистецтва, а також проблеми низької інформаційної прозорості цього ринку. Це відбувається завдяки великим обсягам інформації в мережі Інтернет, пов'язаної з арт-активами, а також можливістю встановлення прямих контактів між митцями (виробниками) та інвесторами чи колекціонерами (споживачами). Водночас онлайн-ринок забезпечує вищий рівень ліквідності та нижчі трансакційні витрати порівняно з традиційною моделлю торгівлі.

Водночас е-комерція на арт-ринку не позбавлена певних недоліків: відсутність безпосереднього контакту зі споживачем перед продажем твору мистецтва, перенасиченість інформацією та інформаційний шум, нижчий рівень цін (недолік для продавців). Очевид-

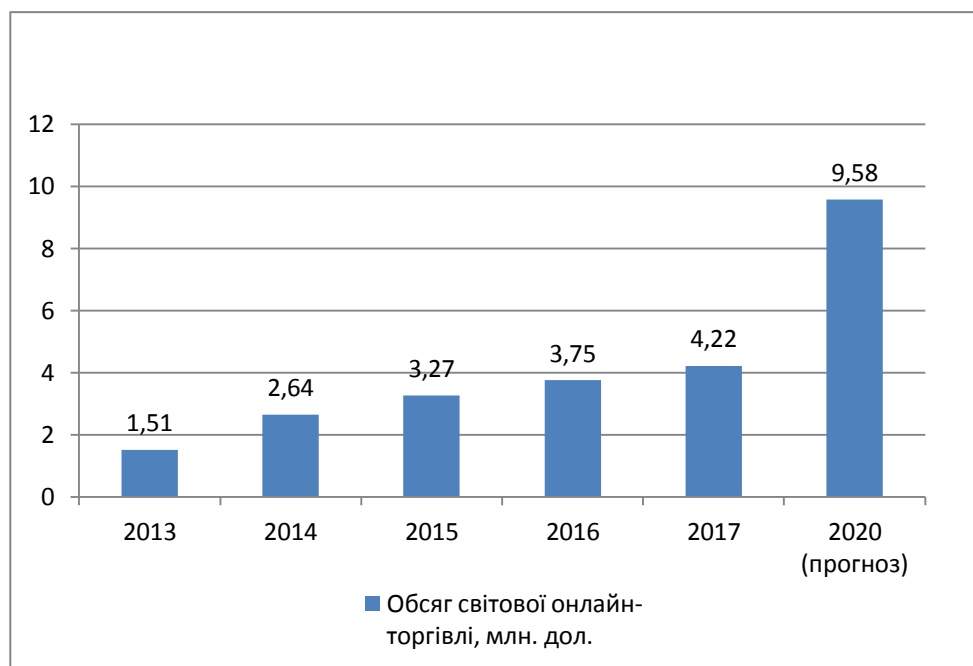

Рис. 1. Динаміка світової онлайн-торгівлі творами мистецтва, 2013–2020 рр. (млн. дол.)

Джерело: побудовано автором за [7; 8].

ним є те, що основними бар'єрами в онлайн-торгівлі є походження та автентичність арт-активів, а також репутація продавця. З огляду на це, традиційні арт-галереї, аукціонні дома та арт-ярмарки все ще мають суттєву перевагу на ринку, однак завдяки появі та розвитку блокчейн-технологій названі недоліки нівелюються.

3. Цифрова конвергенція аукціонного та дилерського ринків. Зростаюча конкуренція між професійними учасниками арт-ринку змушує їх формувати нові стратегії для розширення бізнесу та диверсифікації джерел доходу. Так, наприклад, онлайн-аукціонна платформа Invaluable розширила свою діяльність у напрямі галерейного та дилерського бізнесу, надавши своїм клієнтам можливість купувати твори мистецтва безпосередньо в арт-галереях за фіксованими цінами пропозиції. Водночас платформа Artsy, що першопочатково обслуговувала арт-галереї, провела низку онлайн-аукціонів спільно з аукціонами Phillips та Heritage, отримавши таким чином додатковий прибуток у розмірі 50 млн. дол. Окрім цього, фахівці прогнозують суттєву консолідацію на ринку торговельних онлайн-платформ. Опитування показало, що 48% компаній очікують на горизонтальні злиття (в межах однієї сфери діяльності), натомість 53% опитаних підтримують вертикальні злиття компаній у межах одного ланцюга створення вартості [9, с. 204, 211].

4. Удосконалення цифрової та аналітичної інфраструктури арт-ринку. Сучасні досягнення у сфері цифрових технологій на світовому арт-ринку насамперед вирішують такі проблеми, як інформаційна прозорість ринку, коректність і точність оцінки творів мистецтва, управління активами на арт-ринку та пов'язаний з інвестиціями в арт-активи ризик-менеджмент. Натепер домінуючими провайдерами цих та послуг з аналізу арт-ринків є 7 компаній, наведених в табл. 1.

5. Поява та розвиток блокчейн-технологій на арт-ринку. У загальному розумінні блокчейн – це спосіб зберігання, шифрування та управління даними, за якого практично неможливо підробити чи змінити історію їх внесення в систему. Тобто дані про угоди, історія купівлі-продажу, права власності, авторські права тощо можуть зберігатися в реєстрі (розподіленій базі даних) таким чином, що їх не можна жодним способом фальсифікувати. Звідси випливає, що ця революційна система дає змогу вирішити найважливіші проблеми арт-ринку: його прозорість, авторські права, автентичність робіт та провенанс.

Серед перспективних напрямів використання блокчейн-технологій на арт-ринку слід звернути увагу на такі:

– Прозоре формування провенансу. У блокчейн-реєстр може заноситися підтверджена інформація про всю історію існування

Таблиця 1

Основні аналітичні компанії та провайдери даних на світовому арт-ринку

Продукт / послуга	Компанія						
	AMA/Art Analytics	Artfacts.net	artnet	Artprice	ArtTactic	Mutualart	Pi-eX
База даних цін на арт-активи	+	+	+	+	+	+	+
Арт-індекси			+	+			+
Аналіз первинного арт-ринку	+	+			+	+	
Аналіз ризиків		+	+	+	+		+
Оцінка / аналіз окремого твору	+			+	+	+	+
Звіти по окремому художнику	+	+	+	+	+	+	+
Звіти про арт-ринок та його сектори	+	+	+	+	+	+	+

Джерело: складено автором за [9, с. 212–215].

роботи – від моменту першого придбання до кожного перепродажу, участі у виставках, ярмарках, каталогах, публікаціях, приватних та публічних колекціях. Таким чином забезпечується автоматичне ведення провенансу, що гарантує зростання вартості роботи в інвестиційних цілях.

– «Віртуальний нотаріат» передбачає підтвердження рішень стосовно права власності та інших прав у режимі онлайн. Ця технологія суттєво спростить юридичні процедури, пов'язані з передачею творів на виставки, ярмарки і зберігання та з їх поверненням, а також захистить від незаконного перепродажу.

– «Цифровий реєстратор» авторських прав – дає змогу фіксувати в блокчейні час створення, авторські права та право власності митця на свою роботу.

– Гарантія достовірності через «розумне маркування» та «синтетичну ДНК». Авторизовані художником після завершення твору мистецтва можуть відповідним чином маркуватися, а дані про це маркування записуватимуться у блокчейн і слідуватимуть за твором протягом усього часу існування.

– Контроль за автентичністю і тиражем цифрового медіамистецтва. Прив'язка оригіналів творів медіамистецтва до блокчейн-реєстру дозволить збільшити інтерес інвесторів до цього специфічного виду мистецтва.

– Реєстрація і швидка перевірка експертних висновків. Електронний реєстр експертних висновків щодо достовірності та провенансу арт-активів, які надходять на аукціонні торги, дасть змогу зекономити час фахівців та підвищити ефективність функціонування арт-ринку.

– «Розумні контракти» між продавцем і покупцем творів мистецтва – забезпечують отримання продавцем коштів лише після того, як покупець отримає придбаний твір мистецтва завдяки автоматизації трансакції в блокчейн-системі (за аналогією до акредитивної форми розрахунків).

– «Розумні контракти», інтегровані в аукціони. Після завершення аукціонних торгів автоматично можуть вступати в дію кілька умов: списання коштів з покупця, нарахування комісійних аукціонному дому та інших виплат, запрошення для доставки транспортної компанії тощо.

– Автоматичне нарахування податків, мита та інших відрахувань завдяки ефективному моніторингу усіх трансакцій, пов'язаних з конкретним твором мистецтва.

– Сек'юритизація арт-ринку – йдеться про випуск різних цінних паперів (наприклад, арт-акцій), забезпечених реальними творами мистецтва, та їх подальший продаж на арт-біржах з реєстрацією укладених угод у блокчейн-реєстрі [14]. Такі послуги уже сьогодні пропонує компанія Maecenas.

Таким чином, блокчейн-технології дозволяють забезпечити прозорий та безпечний для покупців та продавців обіг творів мистецтва протягом усього їх життєвого циклу – від появи на первинному арт-ринку до виходу на вторинний арт-ринок (аукціонні торги).

Окрім явища диджиталізації, на арт-ринку можна простежити інші тенденції. Насамперед яскраво проявляється зміна його географічної структури, у якій все більшу роль почали відігравати країни з ринками, що розвиваються, такі як Китай, Індія, ОАЕ, Бразилія, Мексика,

країни Центральної та Східної Європи. Економічний розвиток цих країн привів до появи на ринку нової групи багатих інвесторів (Китай, Росія, Об'єднані Арабські Емірати, Індія), інтерес яких зосереджений на сучасних мистцях. Завдяки цьому відбулось активне зростання сегменту сучасного мистецтва.

Водночас на міжнародному арт-ринку зростає інтерес до творів мистецтва походженням із країн, що розвиваються (Індія, Китай, Росія, країни Африки). Аналіз останніх продажів на найбільших аукціонах світу показав, що великим попитом користуються картини китайських художників К. Гуоджана, Х. Бейхонга, Ч. Ченгбо, Ж. Сяогана та інших. Ця тенденція супроводжується відкриттям у Китаї, Індії, Росії, ОАЕ підрозділів найбільших аукціонних домів Sotheby's та Christies, відкриттям Louvre Abu Dhabi в Об'єднаних Арабських Еміратах¹.

Попри певні зміни в географічній структурі світового арт-ринку, важливо звернути увагу на його все більш яскраво виражений глобальний характер, що забезпечується головним чином розвитком інформаційних технологій у межах діджиталізації. Нині інвестори отримали змогу вкладати кошти в арт-активи в будь-якій частині світу, незважаючи на кордони.

На відміну від сфери фінансових інвестицій, яка любить «спокій», арт-ринок потребує широкого розголосу. Ця особливість породила тенденцію «продюсування» творів мистецтва, яка полягає в активній участі у виставках, поширенні інформації про твір мистецтва та його автора в засобах масової інформації, організації міжнародних мистецьких проєктів, продажі прав на відтворення чи розповсюдження твору. Використання стратегії продюсування дозволяє фахівцям з управління активами збільшити вартість твору мистецтва та забезпечити високу дохідність інвестору. За прогнозами фахівців, слід очікувати подальшої еволюції цієї стратегії, особливо стосовно робіт сучасних художників. Активно продюсовані предмети образотворчого мистецтва сформують новий сегмент арт-ринку, який фахівці умовно називають «Pi-Арт» (PaRt), орієнтований на масову аудиторію споживачів. Очікується також реалізація міжнародних медіапроєктів із перехресними жанрами, що пов'язують маркетинг предметів мистецтва з маркетингом іншої медійної продукції –

фільмів, музики, книг, Інтернет-послуг тощо. Подальший розвиток цієї тенденції призведе до значного розширення меж міжнародного арт-ринку та появи на ньому нових учасників.

Сучасні тенденції розвитку міжнародного арт-ринку відкривають певні можливості та перспективи для України. Так, за останні 20 років картини українських художників подорожчали на 100–300% і продовжують зростати в ціні. Ця тенденція продовжиться з огляду на інтерес до творів мистецтва з пострадянських країн з боку іноземних інвесторів. Водночас ці предмети мистецтва порівняно з американським та західноєвропейськими ринками недооцінені в середньому на 100–200%, що створює передумови для подальшого розвитку вітчизняного арт-ринку. Позитивним є той факт, що лівову частку становить антикваріат (мистецтво періоду 1950-х рр. і раніше), який, як підтвердила практика, не піддається негативному впливу циклічних коливань світової економіки. Більше того, збереження картин у приватних колекціях (що значною мірою властиво для України) ще більше підвищує ціни на них. Перспективною є подальша участь України у міжнародних мистецьких подіях (таких як Венеціанське бієнале, Art Basel, TEFAF, Frieze, the Armory Show та ін.) із застосуванням стратегії продюсування та охоплення нових сегментів ринку сучасного мистецтва. Завдяки цифровій трансформації, появи блокчейн-технологій та розширенню онлайн-торгівлі у вітчизняного арт-ринку збільшуються можливості інтеграції до світового ринку творів мистецтва.

Висновки. Узагальнюючи вищевикладене, можна дійти таких висновків.

Кожна з промислових революцій привела у свій час до формування нового типу колекціонерів на світовому арт-ринку, що відрізнялися мотивами купівлі творів мистецтва, типом арт-активів, віком, видом основної діяльності тощо.

Трансформація світового ринку творів мистецтва в умовах становлення Індустрії 4.0 здійснюється за кількома напрямками, такими як зростання ролі технологій у розвитку арт-ринку і поява арт-технологічних стартапів; активізація онлайн-торгівлі на арт-ринку; цифрова конвергенція аукціонного та дилерського ринків; удосконалення цифрової та аналітичної інфраструктури арт-ринку; поява та розвиток

¹ Найдорожча у світі картина «Salvator Mundi» (Леонардо да Вінчі) була придбана у листопаді 2017 року на аукціоні Christie's за 450 млн. дол. для музею Louvre Abu Dhabi (ОАЕ). Самі торги відбувалися по телефону і тривали 20 хвилин. За даними Reuters, уповноваженим придбати цю картину від імені Департаменту культури і туризму Абу-Дабі був принц Бадер бін Абдулла бін Мохаммед бін Фархан Аль Сауд (Саудівська Аравія), що підтверджують відповідні документи. При цьому сума угоди могла зрости до 500 млн. дол.

блокчейн-технологій на арт-ринку, які дають змогу вирішити найважливіші проблеми арт-ринку: його прозорість, авторські права, автентичність робіт та провенанс.

Поряд із цифровою трансформацією на світовому арт-ринку простежуються й інші взаємопов'язані тенденції: зміна його географічної структури, у якій все більшу роль відіграють країни з ринками, що розвиваються; активне зростання сегменту сучасного мистецтва; підвищення інтересу до творів мистецтва походженням із країн, що розвиваються;

набуття арт-ринком глобального характеру; використання стратегій «продюсування» творів мистецтва учасниками світового арт-ринку.

Завдяки цифровій трансформації арт-ринку, розширенню онлайн-торгівлі та появі блокчейн-технологій у вітчизняного арт-ринку збільшуються можливості інтеграції до світового ринку предметів мистецтва одночасно із забезпеченням захисту авторських прав, автентичності робіт та провенансу. Важливу роль у просуванні українського мистецтва на світовому ринку має відіграти стратегія продюсування.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шваб К. Четвертая промышленная революция. М.: Эксмо, 2016. 138 с.
2. Hermann, M., Pentek, T. and B. Otto (2015). Design principles for Industrie 4.0 Scenarios. Working paper No.01/2015. Technische Universität Dortmund, 15 p.
3. Арутюнова А. Арт-рынок в XXI веке. Пространство художественного эксперимента. М.: ИД ВШЭ, 2015. 310 с.
4. Melnyk, Y. Transformation of the global art market. Young Scientist 2014 / red. F. Adamczuk. Jelenia Góra: AD REM, 2014. P.101-111.
5. Aurora, P. and Vermeylen, F. (2003) Art markets / in R. Towse and C. Hanke (eds.) Handbook of the Digital Creative Economy Cultural Economics. Edward Elgar Pub, URL: https://www.academia.edu/5401898/Digitization_of_art_markets.
6. Codignola, F. (2003). The art market, global economy and information transparency. Symphonya. Emerging Issues in Management, 2, P. 73–93. URL: <http://symphonya.unimib.it>.
7. Hiscox online art trade report 2017. URL: <https://www.hiscox.co.uk>.
8. Hiscox online art trade report 2018. URL: <https://www.hiscox.co.uk>.
9. Art & Finance Report 2017, 5th edition. Deloitte Luxembourg and ArtTactic, 2017. 270 p.
10. Дворяшина М.М. Концепция трансформации рынков: источники и направления развития. Таллинн, 2012. URL: <https://publications.hse.ru/chapters/69673760>.
11. Veblen T. (1934). The Theory of the Leisure Class: An Economic Study of Institutions. New York.
12. Stolterman, E., Croon Fors, A. (2004). Information Technology and the Good Life. Information systems research: relevant theory and informed practice. URL: <http://www8.informatik.umu.se/~acroon/Publikationer%20Anna/Stolterman.pdf>.
13. Lankshear, C., Knobel, M. (2008). Digital literacies: concepts, policies and practices. Peter Lang Publishing. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/c362/bd91c7237a978ef852ecd9ed5ac7b303ee4a.pdf>.
14. Как блокчейн может изменить арт-рынок. URL: https://artinvestment.ru/invest/analytcs/20170824_blockchain_for_russian_art_market.html.

REFERENCES:

1. Shvab K. (2016). Chetvertaia promishlennaia revoliutsiya [The Fourth Industrial Revolution]. M.: Eksmo, 138 p.
2. Hermann M., Pentek T. and B. Otto (2015). Design principles for Industrie 4.0 Scenarios. Working paper No.01/2015. Technische Universität Dortmund, 15 p.
3. Arutiunova A. (2015). Art-rynok v XXI veke. Prostranstvo khudozhestvennoho eksperimenta [The art market in the XXI century. The space for artistic experiment]. M.: ID VShE, 310 p.
4. Melnyk, Y. (2014). Transformation of the global art market. Young Scientist 2014 / F. Adamczuk (ed.). Jelenia Góra: AD REM, P.101-111.
5. Aurora P. and Vermeylen F. (2003). Art markets / R. Towse and C. Hanke (eds.) Handbook of the Digital Creative Economy Cultural Economics. Edward Elgar Pub, URL: https://www.academia.edu/5401898/Digitization_of_art_markets.
6. Codignola F. (2003). The art market, global economy and information transparency. Symphonya. Emerging Issues in Management, No.2, P. 73-93. URL: <http://symphonya.unimib.it>.
7. Hiscox online art trade report 2017. URL: <https://www.hiscox.co.uk>.
8. Hiscox online art trade report 2018. URL: <https://www.hiscox.co.uk>.
9. Art & Finance Report 2017, 5th edition. Deloitte Luxembourg and ArtTactic, 2017. 270 p.
10. Dvoriashyna M.M. (2012). Kontseptsyia transformatsyy ryнков: istochniki i napravlenyia razvytyia [The concept of market transformation: sources and directions of development]. Tallinn. URL: <https://publications.hse.ru/chapters/69673760>.

11. Veblen T. (1934). *The Theory of the Leisure Class: An Economic Study of Institutions*. New York.
12. Stolterman E., Croon Fors A. (2004). *Information Technology and the Good Life*. Information systems research: relevant theory and informed practice. URL: <http://www8.informatik.umu.se/~acroon/Publikationer%20Anna/Stolterman.pdf>.
13. Lankshear C., Knobel M. (2008). *Digital literacies: concepts, policies and practices*. Peter Lang Publishing. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/c362/bd91c7237a978ef852ecd9ed5ac7b303ee4a.pdf>.
14. Kak blokchein mozhet izmenit art-rynok [How blockchain can change the art market]. URL: https://artinvestment.ru/invest/analytics/20170824_blockchain_for_russian_art_market.html.

Transformation of the global art market in the conditions of the fourth industrial revolution

Melnyk Y.V.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Ternopil National Economic University

One of the main characteristics of the global economic development in the second decade of the XXI century is the deployment of processes accompanying the fourth industrial revolution or Industry 4.0. The global art market does not stand aside these processes. On the contrary, its rapid development during the last 20 years is in line with the formation of Industry 4.0. Besides, it turns from the commodity market to the investment market, with artworks becoming profitable assets. These trends challenge the art market, requiring appropriate changes and reforms.

The article is based on scientific publications in two fields of study: the fourth industrial revolution and the art market development by K. Schwab, M. Hermann, T. Pentek, and B. Otto, A. Arutyunova, Y. Melnyk, P. Aurora and F. Vermeylen, F. Codignola. The empirical results are based on secondary data collected by Hiscox, ArtTactic and Deloitte Luxembourg.

The purpose of the article is to investigate the influence of the fourth industrial revolution on the global art market, to identify the main manifestations of this influence and the trends of further market development.

The transformation of the art market can be considered as a transformation of market structure, forms and functions of the market, which in aggregate lead to changes in the objectives of art market participants.

The main peculiarity of the fourth industrial revolution in the global art market is its virtualization, the transfer of all art market operations to the online space. Thanks to the emergence of new technologies, the art trade takes place in real time, and the time zone difference loses its significance.

Transformation of the global art market in the conditions of the fourth industrial revolution is carried out in several directions:

1. The increasing role of technology in the development of the art market and the emergence of ArtTechs.
2. Increase in e-commerce operations on the art market. According to experts' forecasts, the global online sales of art assets may reach \$ 9.58 billion by 2020.
3. Digital convergence of art auction and art dealer markets.
4. Improvement of digital and analytical infrastructure of the art market.
5. Development of blockchain technologies.
6. Changes in the geographical structure of the global art market.
7. Growing interest in works of art from emerging markets.

Each of the industrial revolutions led to the formation of a new type of collectors on the global art market, differing in motives for buying art, type of art assets, age, type of main activity, etc. The impact of the fourth industrial revolution on the global art market is seen primarily in its digitization and virtualization. The art market transformation refers to several directions: the increasing role of IT; the predominant role of e-commerce; implementation of blockchain technologies; analytical and digital art market infrastructure improvements; digital convergence of art dealer and auction markets. Thanks to the digital transformation, the emergence of blockchain technologies and the expansion of online trade the Ukrainian art market has new challenges and opportunities of integration into the global art market.